

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту історії, права
та міжнародних відносин
О.В. Жуков
«28» серпня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Галузь знань А Освіта
Спеціальність А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«28» серпня 2025 р.

Голова Моцак С.І., кандидат
педагогічних наук, доцент

Суми – 2025

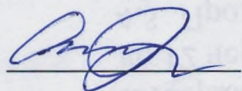
Розробник:

Михтуненко В.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Магістр	Обов’язкова
		Рік підготовки:
		1-й
Семестр		
2-й		
Лекції		
10 год.		
Практичні, семінарські		
8 год.		
Лабораторні		
-		
Самостійна робота		
70 год.		
Консультації:		
2 год.		
Вид контролю: екзамен		
Загальна кількість годин - 90		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Сучасна історія країн Європейського Союзу» є історичною дисципліною. Мета дисципліни – формування у студентів цілісного та об'єктивного уявлення про основні етапи та особливості розвитку країн Європейського Союзу.

Навчальна дисципліна «Сучасна історія країн Європейського Союзу» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійної програми.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності, а саме:** здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у галузі освіти та у процесі навчання історичних дисциплін в ЗЗСО, що передбачає проведення досліджень у галузях педагогіки та історії та застосування комплексу освітніх, історичних і міждисциплінарних теорій і методик.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних і спеціальних (фахових) компетентностей:**

ЗК 1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права та обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, нетерпимості до корупційної поведінки, поважне ставлення до права й закону, володіння достатнім рівнем професійної правосвідомості.

ЗК 2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності, творчості.

ЗК 8. Здатність спілкуватися іноземною мовою, у тому числі для роботи з іншомовними джерелами.

СК 1. Здатність використовувати та вдосконалювати власну систему знань та вмінь з історичних дисциплін та методики їх навчання, психології та педагогіки у професійній діяльності;

СК 6. Здатність до доцільного використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі та у професійній діяльності в цілому;

СК 8. Здатність до створення творчого освітнього середовища у процесі навчання історичних дисциплін;

СК 11. Володіння методикою історіографічної та джерелознавчої критики.

СК 12. Реконструкція історичних процесів на основі різних джерел.

СК 13. Здатність вести дискусії про минуле в політичному та культурному контексті. Розробляти та реалізовувати проекти, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислювати наявні чи створювати нові знання.

СК 14. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета:* формування у студентів когнітивної, соціокультурної, професійної компетентності; виробити у здобувачів вміння аналізувати й узагальнювати історичний матеріал, оцінювати найважливіші події та явища в історії країн ЄС;

- *когнітивно-освітня мета:* розглянути основні соціальні, економічні, політичні, етно-конфесійні та культурні процеси в центральноєвропейському та східноєвропейському регіонах, проаналізувати труднощі, здобутки та специфіку в процесі формування державності місцевих народів.;

- *професійна мета:* поглибити знання студентів про історію країн Європейського Союзу, засвоїти головні поняття та терміни;

- *виховна мета:* формування культурологічних знань студентів, вивчення основ духовної культури суспільства, що сприяють розвиткові спостережливості, критичного мислення, самостійності в висловлюваннях, гуманістичного та загальнокультурного світогляду, патріотичної свідомості.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Виходячи з методологічних та пропедевтичних функцій дисципліни «Сучасна історія країн Європейського Союзу» її вивченню передують опанування навчальної дисципліни: Дискусійні питання всесвітньої історії. Навпаки, опанування Сучасної історії країн Європейського Союзу є передумовою успішного вивчення навчальної дисципліни Теорії та методології історії.

3. Результати навчання за дисципліною

ПРЗ 5. Знати особливості змістових ліній шкільного курсу історії, спеціальні методики навчання конкретних тем курсу історії України та всесвітньої історії в умовах профільного навчання;

ПРЗ 6. Знати раціональні прийоми розумових дій; організації освітнього процесу, методи та технології навчання, форми організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання; основні вербальні та невербальні прийоми і засоби впливу на суб'єктів навчання;

ПРЗ 9. Знати основні аспекти створення творчого освітнього середовища в ході навчання історії;

ПРЗ 10. Знати методологію наукового пізнання, методи та методики проведення наукових досліджень; основні принципи і засоби пошуку, систематизації, узагальнення інформації;

ПРУ 2. Вміти продемонструвати та застосовувати історичні знання для розв'язування компетентнісних завдань, типових завдань;

ПРУ 3. Вміти знаходити, переусвідомлювати, доповнювати з різних джерел теоретичні відомості щодо особливостей змістових ліній шкільного курсу історії, грамотно структурувати і подавати відповідний навчальний

матеріал; застосовувати ґрунтовні знання шкільного курсу історії для розв'язування завдань різних рівнів складності, зокрема – олімпіадного характеру, компетентнісних завдань;

ПРУ 4. Вміти доцільно підбирати, вдосконалювати та використовувати традиційні та інноваційні підходи до організації освітнього процесу, методи і прийоми, технології навчання, форми організації навчальних занять, форми організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів навчання, адаптувати їх до авторської методичної системи навчання;

ПРУ 8. Вміти доцільно використовувати різноманітні форми, методи, прийоми, засоби діагностики навчальних досягнень з історії учнів /студентів, контролю й оцінювання результатів навчальної діяльності суб'єктів навчання;

ПРУ 9. Вміти формувати й підтримувати інтерес учнів / студентів до історії, належний рівень їх мотивації до навчання історії; продукувати умови для створення творчого освітнього середовища в ході навчання історії;

ПРУ 10. Вміти ефективно планувати та організовувати різні форми позакласної роботи з історії; застосовувати різноманітні підходи до підготовки учнів / студентів до науково-дослідної роботи, участі у олімпіадах та турнірах, популяризувати історію як науку;

ПРУ 11. Вміти визначати актуальні наукові проблеми в історичній галузі та методики навчання історії самостійно / у складі дослідницького колективу з високим ступенем самостійності;

ПРУ 12. Вміти відшуковувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, оцінювати її достовірність, систематизувати, узагальнювати її; грамотно готувати наукові тексти, доповіді, презентації, здійснювати публічну апробацію одержаних результатів, брати участь у науковій дискусії;

ПРУ 13. Вміти продуктивно спілкуватись в ході співпраці у команді, грамотно вести діалог, брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем; організовувати комунікацію учнів/ студентів, створювати умови для ефективної евристичної бесіди, дискусії, мозкового штурму;

ПРУ 14. Вміти грамотно використовувати державну мову у процесі професійної діяльності, чітко та аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття;

ПРУ 15. Вміти використовувати одну з іноземних мов на рівні, що дозволяє отримувати та оцінювати інформацію в галузі професійної діяльності з зарубіжних джерел;

ПРУ 17. Вміти за власною ініціативою планувати, організовувати процес самонавчання та самовдосконалення, готовність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

Поточний контроль				ІНДЗ	Підсумкова атестація	Загальна сума
T1	T2	T3	T4			
Поточний контроль						
10	10	10	10	15		
Контроль самостійної роботи						
5	5	5	5		25	100

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання здобувачами вищої освіти всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального матеріалу шляхом поточного та підсумкового контролю.

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Європейського Союзу» здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання семінарських занять, виконання тестових завдань та самостійних робіт.

Підсумковий модульний контроль передбачає виконання контрольних робіт змістового модулю.

Підсумковий контроль. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Особливу увагу при опануванні змісту навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Європейського Союзу» приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **40 балів:** участь у семінарах – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей,

участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань.

- **15 балів:** підготовка індивідуального творчого завдання (презентації, рейтингів керівників, історичної передвиборчої компанії, слоганів правління тощо).

- **20 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, есе тощо.

- **25 балів:** підсумкова атестація (екзамен).

Разом – 100 балів.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universitytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

Перезарахування результатів здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені цією робочою програмою.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
10	Здобувач вищої освіти у повному обсязі опрацював матеріал (на належному рівні сформовані знання); упевнено оперує набутими знаннями; аналізує їх, робить власні висновки, здатен відповісти на питання, яке вимагає критичного мислення.
8	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє матеріалом (на достатньому рівні сформовані знання та вміння); аналізує його, робить відповідні висновки, уміє логічно висловити своє ставлення до отриманої інформації. Може відповісти на додаткове питання.
6	Здобувач вищої освіти достатньо повно володіє матеріалом (на достатньому рівні сформовані знання), може дати відповідь на додаткове питання у межах вивченої теми. Однак, не може навести приклад при розкритті змісту певного поняття
4	Здобувач вищої освіти не засвоїв всього програмового матеріалу, допускає незначні помилки, відповідає невпевнено, не завжди адекватно використовує терміни та поняття.
2	Здобувач вищої освіти не засвоїв значної частини програмового матеріалу, допускає суттєві помилки, не володіє поняттєвим апаратом
0	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд. Відсутність на занятті.

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента

Кількість балів за всі види навчальної діяльності	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	- студент упевнено оперує обсягом навчального матеріалу і застосовує його для розв’язання проблем; - самостійно оцінює факти, явища, вільно висловлює власні думки; - може характеризувати та аналізувати історичну інформацію; - співвідносити події та процеси за періодами на основі наукової періодизації історичної науки; - знає історіографію розглядуваних проблем; - студент виявляє творчі здібності, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати матеріал, наводити чисельні приклади; - вільно користується тематичними картами; - розуміє основні тенденції розвитку історичних проблем слов’янства;
82 - 89	- студент загалом володіє обсягом навчального матеріалу; - здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати основні теоретичні й фактологічні положення, явища, але відповідь може бути не зовсім змістовною, цілісною, послідовною, містити деякі фактологічні помилки, неточності; - студент робить незначні помилки, користуючись картою; - не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи; - дає загальну характеристику подій (причини, наслідки, значення); - встановлює послідовність подій, характеризує причинно-наслідкові зв’язки між ними;
74 - 81	- студент загалом володіє обсягом навчального матеріалу; - здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, наводити окремі власні приклади; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати основні теоретичні й фактологічні положення, явища, але відповідь може бути не зовсім змістовною, цілісною, послідовною, містити деякі фактологічні помилки, неточності; - студент робить незначні помилки, користуючись картою; - не завжди може вірно зробити висновок, добрати переконливі аргументи; - не достатньо повно дає характеристику подій (причини, наслідки, значення); - на посередньому рівні встановлює послідовність подій, характеризує причинно-наслідкові зв’язки між ними;
64 - 73	- студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; - може репродуктивно відтворити незначну частину теоретичного й фактологічного матеріалу; - виявляє знання і розуміння окремих положень курсу; - вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки;

	- визначає окремі ознаки подій, встановлює їх послідовність; - може дати стислу характеристику окремої постаті; - слабо орієнтується за картами;
60 - 63	- студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; - може репродуктивно відтворити незначну частину теоретичного й фактологічного матеріалу; - виявляє знання і розуміння окремих положень курсу; - вміє на елементарному рівні аналізувати, робити узагальнення, порівняння, висновки; - визначає окремі ознаки подій, встановлює їх послідовність; - може дати стислу характеристику окремої постаті; - слабо орієнтується за картами;
35-59	коли студент дуже слабо володіє навчальним матеріалом, нездатний елементарно розпізнавати і відтворити окремі факти, явища, події; - впізнає постать чи подію лише за детальним описом; - не визнає послідовності подій; - відсутні навички роботи з картами; - відповідь має уривчастий, незакінчений, незмістовний характер; - відсутня здатність викласти думку на елементарному рівні; - вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні “так – ні”);
1 - 34	- коли студент зовсім не володіє навчальним матеріалом, нездатний елементарно розпізнавати і відтворити окремі факти, явища, події; - не впізнає постать чи подію; - не визнає послідовності подій; - відсутні навички роботи з картами; - відповідь має уривчастий, незакінчений, незмістовний характер; - відсутня здатність викласти думку на елементарному рівні; - вибирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні “так – ні”);

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Сучасна історія країн Європейського Союзу» можуть бути:

- усне опитування. Здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;
- самостійні роботи. Здійснюється за допомогою письмових робіт. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);
- проектні індивідуальні завдання. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань; розв'язання кейсів, ситуативних завдань.
- підсумкова атестація (екзамен).

Засоби діагностики результатів навчання мають на меті критичне мислення, комплексне розв'язання проблем, оригінальність, креативність, міркування та створення ідей, комунікативні навички та навички самоорганізації, уміння працювати з інформацією.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Особливості та уроки інтеграції країн соціалістичного табору.
2. Генезис західноєвропейської інтеграції. «План Плевена». «Метод Монне». Європейське об'єднання вугілля і сталі.
3. «Римська хартія» і формування системи Європейських співтовариств
4. В. Хальштейн і Ш. де Голль – дві філософії європейської інтеграції.
5. Політичні та правові аспекти трансформації ЄЕС в Європейський Союз: від Штутгартської декларації до Маастріхтської угоди
6. Євросоюз: федерація чи конфедерація?
7. Демократизація і політична культура: особливості Західної Німеччини.
8. Об'єднання Німеччини: історичні передумови, політичні механізми, психологічні стереотипи.
9. «Велич Франції»: зовнішньополітична концепція Ш. де Голля.
10. «Обличчям до майбутнього». (Феномен сучасного британського лейборизму)
11. Ольстерська криза: витоки, причини ескалації, шляхи розв'язання.
12. Велика Британія та європейська інтеграція.
13. Британська Співдружність: неоколоніалізм чи взаємовигідне партнерство?
14. Середземноморська економічна модель (Італія, Іспанія, Португалія, Греція)
15. Скандинавська модель розвитку (Швеція, Фінляндія, Данія)
16. Східноєвропейська модель розвитку (Польща, Угорщина, Румунія)
17. Балканська модель розвитку (Болгарія, Сербія, Чорногорія, Македонія)
18. Україна та Європейський Союз: основні напрями співпраці.
19. Східне партнерство — новий формат базової політики ЄС.
20. Культурні чинники євроінтеграції.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Європейського Союзу» складається з одного модуля, в якому висвітлюється закономірності та специфіка становлення держав Європейського Союзу починаючи з 1993 року.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Модуль 1. ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

ТЕМА 1. СТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ, ПРОЦЕСИ РОЗШИРЕННЯ ТА ЕТАПИ ВСТУПУ ДО ЄС

Історичні передумови і підготовчі етапи інтеграційних процесів у Західній Європі. Післявоєнна Європа. Проекти військово-політичної інтеграції Західної Європи. Європейська організація економічного співробітництва (ЄОЕС). Початок європейської інтеграції: «План Шумана» й утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС).

Проблеми першого розширення ЄС. Політичне співробітництво в Європейському Співтоваристві та кризи 60-х років. Подвійне вето Ш. де Голля. Криза "порожнього стільця". Гаазький саміт. Перше розширення Європейського співтовариства. Фінансова криза 1968-1973 років та наслідки для Європи. Розширення Європейського Співтовариства на південь – друге і третє розширення. Політичні чинники. Економічні фактори розширення Європейського Співтовариства. Єдиний простір без кордонів. Політичні й економічні передумови вступу країн Іберійського півострова до ЄЕС. Суперечності переговорного процесу з приводу розширення Європейського Співтовариства.

Геополітичні зміни кінця 80-х – початку 90-х років. Перспективи європейського будівництва. Інтеграційні процеси в 1990-х роках. Четверте розширення - вступ Австрії, Фінляндії та Швеції до ЄС та його геостратегічне значення.

ТЕМА 2. ІСТОРІЯ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ ЄС

Велика Британія: Феномен «тетчеризму». Британське суспільство в роки прем'єрства Дж. Мейджора. Прихід до влади лейбористів на чолі з Е. Блером у 1997 р. Феномен «нового лейборизму», здобутки і проблеми Великої Британії в роки першого прем'єрства Е. Блера. Друга поспіль

перемога лейбористів на парламентських виборах. Другий кабінет Е. Блера. Місце Великої Британії в ЄС. Участь Великої Британії у військовій операції в Іраку. Брекзит. Російсько-британські та українсько-британські відносини. Внутрішня та зовнішня політика Великої Британії в 2022-2023 рр.

Франція: Особливості політичних орієнтирів президентів Валері Жіскар д'Естена і Франсуа Міттерана та феномен співіснування президентів і урядів різної партійної належності у 80-90-ті рр. Президентські вибори 1995 р. Особливості політичної лінії президента Жака Ширака. Французьке політичне життя і зовнішня політика наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Президентські вибори 2002 р. Франція за часів Ніколя Саркозі. Президентські вибори 2012 р. та перемога Франсуа Оланда. Місце Франції в ЄС. Українсько-французькі відносини. Внутрішня та зовнішня політика Франції в 2022-2023 рр.

Німеччина: Об'єднання Німеччини. Перші загальнонімецькі вибори до бундестагу 1990 р. і перемога християнсько-ліберальної коаліції. Досягнення і проблеми об'єднаної Німеччини та пошук шляхів їх вирішення урядом Г. Коля. Особливості внутрішньополітичного і зовнішньополітичного курсів уряду Г. Шредера. Місце і роль об'єднаної Німеччини в Європейському інтеграційному процесі та в сучасному світі. Парламентські вибори 2002 р. Німеччина за часів канцлера А. Меркель та Шольца. Місце Німеччини в ЄС. Українсько-німецькі відносини. Внутрішня та зовнішня політика Німеччини в 2022-2023 рр.

Середземноморська економічна модель (Італія, Іспанія, Португалія, Греція): Позиції південно-європейських країн у світовій та європейській економіці. Галузева спеціалізація країн мега-регіону. Особливості та причини неефективності середземноморської моделі розвитку в умовах глобальної нестабільності. Італія в системі міжнародних економічних відносин. Позиції країни в ЄС, вплив на ухвалення рішень в євроструктурах. Роль країни в середземноморському мега-регіоні. Особливості італійської моделі розвитку. Роль державних та приватних холдингів у створенні “нової економіки”. Особливості корпоративної структури господарства. Регіональні суперечності розвитку. «Асистенціалізм» в Південній Італії. Галузева структура господарства. Макроекономічна конкурентоспроможність італійських компаній. Особливості розвитку промисловості, сільського господарства, сфери послуг. Зовнішньоекономічні зв'язки.

Скандинавська модель розвитку (Швеція, Фінляндія, Данія): Позиції скандинавських країн в світовій та в європейській економіці. Причини «пізнього» членства в ЄС. Форми інтеграції з ЄС. Структура

господарства. Інноваційні моделі розвитку конкурентоспроможності скандинавської економіки. Еволюція соціальної моделі. Суть та основні особливості шведської моделі (модель Рена-Мейднера) та її трансформація упродовж останніх десяти років. Причини уповільненого економічного зростання у 30-х роках ХХ ст. Соціальний комплекс країни та зміни у державному регулюванні соціальних пропозицій.

ТЕМА 3. РОЗШИРЕННЯ ЄС НА СХІД

Розширення ЄС на Схід. Передумови розширення ЄС до Центральної та Східної Європи. Політична стабілізація. Утвердження демократії та ринкової економіки. Еволюція політики ЄС щодо країн Центрально-Східної Європи. Люксембурзький саміт та розширення "хвилями". Розширення ЄС в 2004 р. Вступ з 2007 р. Румунії та Болгарії до ЄС, Хорватії - 2013р. Перспективи вступу Туреччини до ЄС: основні проблеми. Основні етапи процесу вступу до ЄС. Укладання асоціації з ЄС: привілейоване партнерство; угоди про асоціацію.

ТЕМА 4. СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Ліквідація тоталітарного режиму. Албанія на шляху оновлення. «Болгарський переустрій» та крах живковського режиму. Болгарія на шляху до демократії та ринкової економіки. Греція - складова об'єднаної Європи. Становлення та розвиток Республіки Македонії. Перемога «Солідарності» та демонтаж тоталітарної системи. Польща на шляху до демократії та ринкової економіки. Повалення тоталітарного режиму у грудні 1989 р. Румунія на шляху суспільно-економічних перетворень. «Тиха революція» в Угорщині та перехід влади до опозиційних сил. Угорщина на шляху демократичних реформ та суспільного оновлення. Трансформація суспільного ладу та розпад ЧСФР. Чеська та Словацька Республіка в 90-х роках. Словенія, Хорватія, Боснія та Герцеговина, Сербія і Чорногорія. Країни Центрально-Східної Європи в ХХІ ст.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р
Модуль 1. ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ						
ТЕМА 1. СТВОРЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ, ПРОЦЕСИ РОЗШИРЕННЯ ТА ЕТАПИ ВСТУПУ ДО ЄС	24	2	2			20
ТЕМА 2. ІСТОРІЯ ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ ЄС	24	2	2			20
ТЕМА 3. РОЗШИРЕННЯ ЄС НА СХІД	24	2	2			20
ТЕМА 4. СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	16	4	2			10
консультація	2				2	
Усього годин за рік	90	10	8		2	70

7.3. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Проблеми першого розширення ЄС	2
2	Брексіт як новітня загроза цілісності Європейського Союзу	2
3	Еволюція політики ЄС щодо країн Центрально-Східної Європи	2
4	Західні Балкани в політичній стратегії Європейського Союзу	2
5	Україна на шляху до ЄС	2
Разом		10 год.

7.4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Створення Європейського Союзу, процеси розширення та етапи вступу до ЄС	2
2	Історія провідних держав ЄС	2
3	Розширення ЄС на Схід	2
4	Становлення національних держав Європейського Союзу	2
Разом		8 год.

7.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Створення Європейського Союзу, процеси розширення та етапи вступу до ЄС	20
2	Історія провідних держав ЄС	20
3	Розширення ЄС на Схід	20
4	Становлення національних держав Європейського Союзу	10
Разом		70 год.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Андрущенко І., Андрущенко Б., Шумлянська Н. Історія Польщі. Київ: Арій, 2017. 144 с.
2. Блек Дж. Історія світу від найдавніших часів до сьогодення; пер. з англ. О. Буйлова. Х.: Віват, 2021. 256 с.
3. Вітенко М. Д. Історія Чехії: Навчально-методичний посібник для студентів. Івано-Франківськ. 2016. 40 с.
4. Нариси історії Чехії. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Зінько Ю. А., Калитко С. Л., Кравчук О. М., Поп І. І. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД». 2017. 464 с.
5. Невілл Ф. Історія Балкан. Болгарія, Сербія, Греція, Румунія, Туреччина. Лондон. 2018. 320 с.
6. Рудько С. Історія Центрально-Східної Європи. Острог. 2011. 220 с.
7. Цехмістро Н.Я. Історія слов'янських народів. Полтава. 2012. 245 с.
8. Червінський М. Хорватія. Історія, культура, ідеї. Краків. 2020. 234 с.
9. Александр А. Л. История Срба I. Белград: АТЦ, 2017. 420 с.
10. Frederick B. Chary The History of Bulgaria. Westport: ABC-CLIO, 2011. 210 p.
11. Klápště J., Šedivý I. Dějiny Česka. 1.vyd. Praha: NLN, 2019. 349 s.
12. Ławniczak A. Krótka historia polskiego sformalizowanego konstytucjonalizmu. Wrocławsko-Lwowskie Zeszyty Prawnicze, 2016. № 7. S. 21-37.

Додаткові:

1. Віднянський С. Новітня історія країн Центрально-Східної Європи у наукових працях співробітників Інституту історії України НАН України. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2012. Вип. 21. С. 9-36.
2. Горюнова Є.О. Євроінтеграція: навч. посіб. / Є.О. Горюнова // К.: Академвидав, 2013. 224 с.
3. Європейська інтеграція: Навч. посібник. / за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хомутенко; [М. І. Макаренко, Л. І. Хомутенко, І. І. Д'яконова та ін.]. К. : «Центр учбової літератури», 2014. 344 с.
4. Земовіт Щ. Республіка перемагає. Альтернативна історія Польщі. Краків: Знак Горизонт. 2013. 280 с.
5. Копійка В. В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна. К.: Юрид. думка, 2005. 448 с.
6. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. /В.В.Копійка, Т.І.Шинкаренко; за ред. Л.В.Губерського. 2-ге вид., виправл і доповн. К.:Знання, 2012. 759 с.

7. Литвин М.Р. Коротка історія Польщі: інструмент формування національної пам'яті. Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. 2019. Вип. 12. С. 209-211.
8. Пенчев А. Чудова книга про болгарських правителів. Софія: ПАН, 2013. 240 с.
9. Иречек К. История на българите. Софія: Исток Запад, 2015. 936 с.
10. Ćedomir Antić. The history of Serbia. Copyright: Laguna, 2018. 280 с.

**9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення,
використання яких передбачає навчальна дисципліна
(за потребою)**

1. Робоча початкова програма курсу.
2. Опорні конспекти лекцій.
3. Навчальні аудиторії, які обладнанні для проведення лекційних і семінарських занять.
4. Аудіовізуальні, технічні і комп'ютерні засоби навчання: комп'ютери, мультимедійний проектор, екран.
5. Ілюстративні матеріали;
6. Набір схем та таблиць, що відображають основні параметри регіонів світу.